

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Jak tráví mládí v Holicích svůj volný čas

Petra Drahošová

Bakalářská práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra sociálních věd
Akademický rok 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra DRAHOŠOVÁ**

Studijní program: **B6703 Sociologie**

Studijní obor: **Sociologie**

Název tématu: **Jak tráví mladiství v Holicích svůj volný čas**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce je zaměřena na možnosti a způsoby trávení volného času. Pomocí dotazování mladistvých, kteří žijí v Holicích a sekundární analýzou docházkových archů zdejších organizací se pokusím zjistit, jak ve skutečnosti tráví mladiství v menším městě svůj volný čas.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Disman, Miroslav, Jak se vyrábí sociologická znalost, Karolinum 2000

Sak, Petr. Proměny české mládeže, Petrklíč 2000

Pávková, Jiřina, Pedagogika volného času, Portál 1999

Havlík, Radomír, Kapitoly ze sociologie výchovy, Univerzita Karlova 1996

Veselá, Jana, Základy sociologie volného času, Univerzita Pardubice 1999

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Jadwiga Šanderová, CSc.

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2008

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2009

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

PhDr. Lívia Šavelková, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne

Petra Drahošová

Anotace

Tato bakalářská práce se věnuje problematice trávení volného času mladistvých v Holicích. Práce se zabývá teoretickým vymezením, funkcemi volného času, sdružováním dětí a mládeže, věkovým vymezením účastníků, médií a komunikací na základě literatury. V empirické části je shrnuta nabídka zájmových aktivit v Holicích, zpracování a vyhodnocení dotazníků. Respondenti byli žáci ve věku 11 – 15 let, navštěvující školy v Holicích.

Klíčová slova

volný čas, děti, mládež, zájmové aktivity v Holicích

Title

How spend teenagers their leisure time in town Holic

Annotation

This work is speaking about teenagers in Holic and how they spend their leisure time. It defines leisure time, functions of leisure time, interakcion between children and teenagers and their means of communication. The empirical part consists of summary of compiled questionnaires which study the offerings of freetime activities. The respondents are between 11 and 15 years of age.

Keywords

leisure time, children, teenagers, leisuretime activites in town Holic

Obsah

1. Úvod	7
2. Vymezení pojmu volný čas	7
3. Pohled do historie	8
4. Funkce volného času	10
5. Faktory ovlivňující vztah dětí a mladých k volnému času	11
6. Sdružování dětí a mládeže	13
7. Věkové vymezení účastníků	14
8. Média a komunikace	15
9. Shrnutí	17
10. Nabídka volnočasových aktivit v Holicích pro rok 2007/2008	18
11. Metodologie	20
12. Hypotézy	20
13. Zpracování a vyhodnocení údajů	20
14. Závěr	31
15. Přílohy dotazník	33
16. Použitá literatura	34

1. Úvod

V dnešní době je volný čas mladistvých velice často diskutované téma. Hovoří se o něm jako o rizikovém faktoru, hlavním viníkem je nicnedělání a nuda, což může vést až ke kriminalitě. Dnešní děti a mladiství se údajně odcizují reálnému životu únikem do virtuálního světa her na počítači, k neosobní komunikaci po internetu a k pasivnímu sledování televize. Jak ve skutečnosti tráví dnešní mladiství z malého města svůj volný čas během školního týdne? Využívají možnosti organizovaného způsobu ve volnočasových kroužcích s odborným pedagogickým dohledem? Baví je navštěvovat kroužky? Liší se způsob trávení volného času u dívek a chlapců dané věkové kategorie? Je součástí jejich zájmových aktivit sport? Pomocí dotazníkového šetření ve školách v Holicích se pokusím na tyto otázky odpovědět. Jako respondenty jsem vybrala žáky ve věku 11 - 15 let.

2. Vymezení pojmu volný čas

Obecně lze říci, že volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti, které jsou spojené s jeho zaměstnáním, rodinnými povinnostmi i povinnostmi vůči vlastní osobě. Je to tedy čas, který zbývá po splnění pracovních a nepracovních povinností. To je tzv. *zůstatková* neboli reziduální, *kvantitativní definice*.

Při určení volného času dle některé z jeho významných vlastností například bezprostřední neutilitárnost, přítomnost příjemných prožitků a očekávání, hovoříme o *kvalitativní* či *normativní definici*. (Velký sociologický slovník 1996:156)

„Volný čas je možno chápat jako opak nutné práce a povinností, dobu kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přináší nám pocit uspokojení a uvolnění. (...) Z hlediska dětí a mládeže nepatří do volného času vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha, (...) součástí nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). (...) Specifickou zvláštností volného času dětí a mládeže je to, že z výchovných důvodů je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. (...) Potřebují citlivé vedení. Podmínkou účinnosti je, aby toto vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti pestré a přitažlivé, účast na nich dobrovolná.“ (Pávková 1999:15)

Volný čas je časem, kdy nevykonáváme činnosti pod tlakem závazků, které vyplývají ze sociálních rolí, například dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Reziduální teorie, rozšířená zejména v německé literatuře, volný čas vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností. Dá se však považovat i za činnosti, do kterých člověk vstupuje s jistými očekáváními, účastníme se jich na základě svobodného rozhodnutí, přináší nám příjemné zážitky a spokojení. (Hofbauer 2004:13)

3. Pohled do historie

Již Aristoteles se zabýval ve své *Etice Nikomachově* významem volného času, nazýval ho scholé, což jsou činnosti přinášející člověku nejvyšší vnitřní blaho, ztotožňuje ho s rozjímáním (filosofií). Zato v díle *Politika* vyzdvihuje spíše sociální roli volného času, jako prostor pro veřejnou činnost. (Velký sociologický slovník 1996: 156)

„Z poněkud jiných hledisek začali přistupovat k otázkám volného času utopisté a utopičtí socialisté, kteří za hlavní problém považovali problém reálné zajištění existence volného času pro všechny členy společnosti a základní cestu k tomu spatřovali v rovném rozdělení práce. Tak obyvatel „Utopie“ **T. Mora** by se po šestihodinové denní práci věnoval zcela podle své libosti jinému druhu snažení, zejména svobodnému vzdělávání ducha, neboť v něm spočívá životní štěstí. (...) **Ch. Fourier** navrhuje dokonce překonání rozporu mezi prací a volným časem zásadním sblížením obou sfér tím, že jedinci bude ve **falangách** přidělována práce v souladu s jeho přirozenými sklony, stane se mu zábavou. (...)

K. Marx v jeho revol. koncepci reprezentuje likvidace vykořisťovatelských tříd a postupná přeměna společnosti ve společnost beztřídní zrušení absolutního protikladu mezi prací a volným časem. Volný čas se zde má stát sférou plného rozvoje produktivních sil jednotlivce a jako takový i mírou spol. **bohatství**. (...)

První skutečně sociologické studie volného času vznikly až po velké hospodářské krizi ve 30. letech, kdy ve vyspělých industriálních zemích byly spol. ‚idoly produkce‘ zaměněny za ‚idoly spotřeby‘ (**L. Löwenthal**) a volný čas byl tak i z ekonomického hlediska rehabilitován. (...) Hlavní rozvoj přinesla **s.v.č.** (zkratka pro sociologie volného času, poznámka PD) až 50. a 60. léta, kdy také vykrytalizovaly značně rozdílné názory různých autorů na toto téma. (...) **G. Soule** (*Time for Living*,

1955) pokládá volný čas za jediný prostor pro skutečnou lidskou existenci v současné společnosti, *M. Kaplan (Leisure in America, 1960)* objevuje podstatný vliv hodnot volného času i na ostatní soc. sféry a *J. J. H. Fourastié (La Grand métamorphose du XX siècle, 1962)* optimisticky předvídá zásadní humanistickou přeměnu lidské civilizace pod vlivem stále narůstající plochy volného času, přinášené věd.-tech. pokrokem. Na druhé straně sílí poukazy na to, že volný čas je v současné společnosti naopak nepříznivě deformován moderními sdělovacími prostředky, průmyslem volného času a masovou kulturou vůbec (...) a že místo prostoru pro lidskou svobodu se stává sférou ještě hlubší manipulace než sféra práce(...).

Vyvrcholení poválečné vlny s.v.č. lze spatřovat v díle *J. Dumazediera Vers une civilization du Luisin?* (1962). Autor zde vyslovuje myšlenku, že hlavním výdobytkem lidského pokroku není materiální blahobyť, (...) nýbrž právě všeobecná existence volného času. (...) S vědomím ambivalentnosti (dvojznačnost poznámka PD) volného času shledává dosavadní péči o jeho náplň v **masové společnosti** za velmi dílčí a nedostatečnou a přimlouvá se proto za rozsáhlou spol. intervenci tímto směrem. *Dumazedier* stojí současně i u zrodu prvních srovnávacích mezinárodních výzkumů o využití volného času. Jeho dílo nesporně podstatně ovlivnilo s.v.č.; bezprostředně vyvolalo řadu studií, které buď v jeho duchu vysvětlovaly rostoucím významem volného času některé celospol. jevy (jako změny v rodinném životě, rostoucí delikvenci mládeže, vnější modifikace podob současných církví), (...). V posledních desetiletích se pozornost s.v.č. soustřeďuje zejm. na predikci budoucího vývoje v této oblasti a její problematika se tak stává součástí širších soc. koncepcí futurologického charakteru.“ (Velký sociologický slovník, 1996; 1776,1777; vyznačeno v originále)

Zejména od šedesátých let minulého století vzrůstá poznání, jak významnou oblastí života a výchovy dětí, mládeže a dospělých se stává volný čas. Začaly vznikat podmínky pro jeho rozšiřování, zkracovala se pracovní doba dospělých, byl zaveden pěti denní pracovní i školní týden a rostl počet žáků středních a vysokých škol.

Další zlom v chápání volného času nastává počátkem devadesátých let 20.století. V tuto dobu se rozšiřovalo věkové, sociální a zájmové spektrum jeho účastníků. Volný čas se stává dimenzí celého lidského života. (Hofbauer 2004:16,17)

4. Funkce volného času

Volný čas je nedílnou součástí života každého člověka od jeho dětství po stáří. U dětí je žádoucí, abychom zpočátku jejich volný čas ovlivňovali, protože nemají ještě dostatek zkušeností. „Kvalitní výchova dětí ve volném čase má velký preventivní význam. (...) Činnosti ve volném čase přispívají k utváření mezilidských vztahů. (...) Vytváření formálních i neformálních skupin na základě společného zájmu je součástí socializace jedince.(...) Způsob využívání volného času u dětí je ovlivněn sociálním prostředím.(...) Rodiče slouží jako vzory, buď pozitivní, či negativní.“ (Pávková 1999: 17)

Pohled některých významných sociologů na funkce volného času.

Michael Damay vydal již před druhou světovou válkou jednu z prvních souborných prací o volném čase dětí a mládeže. Vymezil zde biologickou, sociální, politickou a pedagogickou dimenzi volného času.

Joffre Dumazedier po válce vymezil psychologickou funkci volného času, která zčásti vyrovnává vliv práce, zahrnuje očekávání a naději osvobození od požadavků pracovního procesu a jiných zátěží života (*relaxace*); *zábavu a rozptýlení; rozvoj a vzdělávání* intelektuální, umělecké, fyzické, tvořivost.

Alexandr Kamiński vymezil tři související způsoby realizace volného času : odpočinek, zábava, aktivity rozvíjející osobnost (*vzdělání – veřejné činnosti – amatérské aktivity*)

Roger Sue , francouzský sociolog uvádí funkce *psychosociologickou* (uvolnění, zábava, rozvoj); *sociální* (socializace, symbolickou příslušnost k některé sociální skupině); *terapeutickou*; *ekonomickou* (pozitivní vliv na uplatnění člověka v profesní činnosti, výdaje vynakládané na aktivity volného času)

„**Funkce sociální** zahrnuje socializaci v různých sociálních prostředích včetně rodiny a sdružování, symbolická příslušnost vyjadřuje vztah ke skupině a obsahuje potvrzení vlastní osobnosti a sociálního uznání. Dosud opomíjená **funkce terapeutická** zahrnuje hledisko zdravotní, smyslový rozvoj, prevenci chorob, zdravý životní styl. Zdůrazněním **ekonomické funkce** se – oproti koncepcím z počátku 20. století, jež volný čas pokládaly za čas promarněný a neproduktivní - docneňuje hospodářský význam volného času pro jednotlivce i společnost.“ (Hofbauer 2004:14)

Horst W. Opaschowski vymezil možnosti a funkce volného času jako *rekreaci* (zotavení a uvolnění); *kompensaci* (odstraňování zklamání a frustrací); *výchovu a další vzdělávání* (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení); *kontemplaci* (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavba); *komunikaci* (sociální kontakty a partnerství); *participaci* (podílení se, účast na vývoji společnosti); *integraci* (stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů); *enkulturaci* (kulturní rozvoj sebe samých)

Státní politika vzhledem k mladé generaci v České republice MŠMT ČR 1999 pokládá za funkci volného času *relaxaci, regeneraci, kompenzaci, sociální prevenci a výchovu*. (Hofbauer 2004:14,15)

5. Faktory ovlivňující vztah dětí a mladých k volnému času

„Rodina jako primární sociální skupina je pro rozhodující většinu dětí a mladých lidí také prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, zásadně se podílejícím na formování jejich osobnosti. Rodina vytváří hmotné podmínky a sociální ochranu; začíná s výchovou a vzděláváním; rozvíjí mezilidské vztahy a klade základy hodnotové orientace. Tradiční podoba rodiny přináší dnes svým příslušníkům v mnoha směrech příznivější podmínky než kdykoli předtím; zároveň však prochází významnými změnami (zejména individualizací a uvolňováním vztahů mezi jejími příslušníky), jejichž souhrn se někdy označuje jako krize rodiny. To vše také působí na volnočasový život jejich příslušníků.“ (Hofbauer 2004:56; zvýraznění v originále)

Výrazným rysem současné rodiny je oslabování rodinných vztahů. Na volný čas dětí v rodině působí jako zdroj negativních i pozitivních vlivů objektivní podmínky života a výchovy dětí v rodině: její velikost a úplnost nebo založení vlastní rodiny v pozdější době. Realizace volného času uvnitř rodiny je podmíněná způsobem jejího života, postoji a výchovou rodičů, časovými a hmotnými předpoklady vytvářenými pro volnočasovou činnost. Přípravenost rodičů umožňuje, aby byli iniciátorem, inspirátorem, spoluorganizátorem aktivit svých dětí i celé rodiny. Rodina je východiskem na kterém závisí bohatost současných zážitků dítěte a jeho připravenost na volnočasový život v dospělosti. (Hofbauer 2004: 57)

Rodina je pro dítě první prostředí, které by mělo vytvářet příznivé podmínky pro volný čas, jimiž jsou hodnotová východiska, motivace k dosahování životních cílů, zajištění finančních a hmotných potřeb, informace a podněty pro účast v dalších

prostředích mimo rodinu. V závislosti na sociálním statusu rodiny, životním stylu i vztahu k volnočasovým potřebám dítěte se způsoby realizace volného času v našich rodinách značně odlišují.

Jak předejít nevhodnému trávení volného času? Žádoucí je aktivní zájem každé rodiny o to, aby jejich děti prožívaly bohatě a smysluplně svůj volný čas, na základě svého dobrovolného rozhodnutí a za citlivého vedení. Rodina může učit své děti přistupovat k volnému času tvůrčím způsobem, pomoci jim vytvářet postoje, které budou ochotny v budoucnu uplatňovat i po založení své vlastní rodiny. Toto učení probíhá nápodobou a reprodukcí (modelováním, sociálním učním) vzorců pozitivního volnočasového chování rodičů, účastí dětí na aktivitách rodiny, společenské hry, společné návštěvy kulturních zařízení, návštěvy příbuzných, vycházky, výlety, rodinné dovolené. Nežádoucí je, pokud děti u svých rodičů vidí neproduktivní trávení času, nicnedělání, nudu, konzumní způsob života, protispolečenské aktivity. Žádoucí je naopak zájmová činnost v rodině, například sportovní, turistická, zábavní, technická. Důležité také je, aby rodiče sledovali a cílevědomě reagovali na nadání, potřeby a zájmy dětí.

K tomu je potřeba, aby rodiče věnovali dostatek času svým dětem, aby jim umožňovali pomáhat v domácnosti, pracovat na zahradě, povídat si s nimi. Problém někdy spočívá v nedostatku času některých rodičů, v jejich nezájmu, nepochopení, nevyužívání možností ve prospěch dítěte, patologické chování rodičů jako je toxikomanie, domácí šikana, fyzické či psychické týrání. (Hofbauer 2004:61)

Ohrožujícím faktorem je i dlouhodobá nezaměstnanost některých rodičů, která sebou nese finanční problémy, nemají dostatek prostředků na výdaje, které nejsou životně důležité, snížení celkového sociálního statusu rodiny. Proto mnoho dětí nemůže aktivně využívat možnosti, které se jim nabízí v podobě výletů, návštěv kulturních zařízení, lyžařských výcviků či letních táborů.

Někteří mladí lidé se v nabídkách zájmových aktivit neumí orientovat. Jednotná řešení volnočasových aktivit zanikla během devadesátých let minulého století a místo nich se prosadily alternativní možnosti. Otevřela se široká paleta možností, spolu s tím roste význam přitažlivosti a přesvědčivosti nabídek. Je potřeba aby dítě nebo dospívající byl připraven si mezi nimi vybrat, případně požádat o podporu ze strany dospělých. Pokud neumí kladně reagovat na tyto možnosti, hrozí nebezpečí nicnedělání, nudy a podlehnutí protispolečenskému jednání. Hlavními překážkami účelného

využívání volného času je neznalost jak ho využít a nepřitažlivost nabídek od příslušných institucí.

Mezery v příležitostech pro volný čas, neschopnost využít stávající nabídku se projevuje nežádoucím, někdy i brutálním jednáním mladých vůči dospělým nebo vrstevníkům. Vzrůstá počet mladistvých, kteří páchají trestnou činnost, snižuje se jejich věk, stoupá brutalita, vandalismus i agresivita trestných činů. (Hofbauer 2004:44,45)

6. Sdružování dětí a mládeže

Častým a oblíbeným způsobem realizace volného času je sdružování dětí a mládeže. Jeho základem je dobrovolné rozhodnutí do sdružení vstoupit a účastnit se jeho činnosti, přijmout jeho hodnotovou orientaci a uplatňovat jeho cíle a zásady, své znalosti, dovednosti, aktivitu a čas využívat ve prospěch vrstevníků nebo prostředí (například přírody).

Člen sdružení rozvíjí svou osobnost, sociální vztahy, osvojuje si žádoucí hodnoty. Sdružení rozšiřuje prostor a možnosti života, naplňuje ho novými zážitky, zkušenostmi, pomáhá realizaci individuálních potřeb a zájmů a účast na společné činnosti.

Vrstevnické party

Pro mnoho dětí je první a někdy i jedinou formou dobrovolného sdružování neformální skupina. Tuto skupinu utváří lidé blízkého věku s podobnými zájmy, blízkého sociálního statusu. Vznikají v místě bydliště, postupně se jejich působení zvětšuje. Patřit do takovéto skupiny je výraz potřeby člověka navazovat neformální mezilidské vztahy a kontakty.

Pokud děti patří k nějaké takovéto skupině, získávají pocit bezpečí, mají jisté zázemí a ochranu, kompenzují si svou citovou a sociální deprivaci. Skupina jim pomáhá překonávat sociální izolaci, přispívá k socializaci jedince a měla by i pomoci k získávání pozitivních hodnot. Věnují se například společným hrám, soutěžím, sportu, umožňují členům vstupovat do vzájemné komunikace. Nemají pevnou organizační strukturu, mají různý stupeň soudržnosti i délku trvání. Mohou podněcovat intenzivní zážitky, hlubší osobní vztahy, trvalé vzpomínky. Pomáhají osvojovat si způsoby samostatného jednání, profilovat spektrum zájmů. Vrstevnické skupiny zůstávají trvalou součástí života mladých lidí a zachovávají si výchovný potenciál. Někdy však má

vrstevnická skupina opačný účinek, členové se začnou chovat antisociálně a delikventně. (Hofbauer 2004:98,99)

„Pro rizikovou mládež z dysfunkčních rodin je vrstevnická skupina důležitější než pro mladé lidi vyrůstající v rodinách, jež dětem poskytují přiměřenou míru podpory a vedle toho jim přiměřeně vytyčují meze dovoleného chování.“ (Matoušek 1998:84)

„Nároky na konformitu jsou ve vrstevnické skupině mládeže obvykle vyšší, než ve všech jiných skupinách. Zahrnují nejen způsob vyjadřování, ale i úpravu zevnějšku, druh preferované hudby, způsob chování k opačnému pohlaví, postoj ke škole, případně práci, k rodičům, k penězům, k sexualitě, ke kouření, k drogám, alkoholu atd.“ (Matoušek 1998:85)

7. Věkové vymezení účastníků

„Nejširší **definici dítěte** poskytuje Úmluva o právech dítěte (OSN, New York, 20. 11. 1989), která jím rozumí každou lidskou bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu konkrétní země nedosahuje zletilosti dříve. Mladí lidé ve věku od 15 do 25 (případně 26) let se podle běžného chápání a dokumentů mezinárodních organizací pokládají za **mládež**.(...)

Společným pojmem je **mladá generace**, podle obecně přijímaného pojetí velká sociálně diferencovaná skupina osob, jež jsou spojeny dobově podmíněným stylem myšlení a jednání a prožívají podstatná období své socializace ve shodných historických a kulturních podmínkách“.(Hofbauer 2004:22;zvýraznění v originále)

Dospívající „si svou *osobní identitu* musí během dospívání vytvořit v průběhu dramatických střetů s rodiči, případně s jinými představiteli ‚světa dospělých‘. Hlavním prostředkem tohoto hledání má být vrstevnická skupina, jež se na prahu dospělosti stane nejvýznamnější *referenční skupinou*, zastíňující svým vlivem všechny ostatní skupiny, včetně původní rodiny.(...) Děti tráví čím dále tím více času ve formálních skupinách v kolektivních zařízeních (ve škole, v zájmových organizacích) i v neformálních skupinách v místě bydliště. Tyto skupiny mají větší vliv než rodina a učitelé. Dítě se dostává dříve do intenzivní interakce s vrstevníky. Otázkou je, zda jde o demokratickou interakci. (Matoušek 1998:83)

Dospívání je přechod z dětství do dospělosti. Během puberty dochází k nejrůznějším změnám, kdy člověk hledá smysl svého života a lidského počínání.

„Dospívající usilují o co nejranější získání větších práv a svobody rozhodování, (...) období dospívání se stále rozšiřuje v obou směrech, dříve začíná a později končí. (...)“

Období dospívání rozdělujeme na 2 fáze

a) Raná adolescence (pubescence) 11.- 15. rok

(...) Pubescent se začíná osamostatňovat z vázanosti na rodiče, značný význam mají vrstevníci s nimiž se ztotožňuje.

b) Pozdní adolescence 15. – 20. rok

(...) hledání a rozvoj vlastní identity, snaha o sebepoznání, (...) období volnosti, kdy má jedinec dostatek svobody, ale minimální zodpovědnost.“ (Vágnerová 2005: 321-325)

Ráda bych se ve své práci zaměřila na věkovou skupinu odpovídající rané adolescenci, tedy 11 – 15let. Myslím si, že již v této skupině jsou patrné rizikové faktory, které mohou nepříznivě působit na další vývoj jedinců.

8. Média a komunikace

Mezi média řadíme knihy, časopisy, televizi, film, rozhlasové vysílání, mobilní telefony, počítače, internet. Rozšíření posledních tří jmenovaných v posledních letech rapidně stoupá co do počtu uživatelů a jejich klesajícího věku.

Jsou stále významnější součástí volného času dětí a mládeže. V životě člověka je význam mezilidské komunikace stále větší, je to forma sociálního styku, která spočívá ve sdělování informací. Bezprostřední komunikace se vytváří tváří v tvář. V dnešní době nám umožňují předávat informace média, ať už sdělovací prostředky, mobilní telefony, počítače nebo internet. Hromadné sdělovací prostředky neboli masmédia umožňují ovlivňování velkých skupin najednou.

Během posledních let se velice rychle staly nové formy komunikace běžnou součástí každodenního života velkého počtu lidí. Jejich působení má však i odvrácenou stranu, pasivní sledování na úkor vlastní aktivity, propagace násilí, šíření pornografie i jiných negativních jevů.

Děti se dnes setkávají s médii prakticky denně, ať už v rodině, ve škole i ve svém volném čase. Prostřednictvím médií získávají informace o světě dospělých, rozvíjejí svoje zájmy, mají inspiraci pro způsob zábavy a oddechu. (Hofbauer 2004:128)

Je to tak ale správně? Vždyť internet je otevřená studnice informací všeho druhu. Kdokoliv si může najít cokoliv. Najdeme stránky plné brutálního násilí, stránky s erotickou až pornografickou tematikou a mnoho dalších. Málokdo má zajištěnou ochranu počítače, aby například děti na tyto stránky neměly přístup. A co například počítačové hry, playstationy (herní konzole umožňující hrát i na televizi). Kolik času je vhodné nechat dítěti pro hraní her? Je toto dobrý způsob zábavy a oddechu? V podstatě jde o pasivní trávení volného času. Většina dětí a mladistvých, kteří se výhradně věnují tomuto druhu zábavy trpí nedostatkem pohybu, to může být spojeno se začínající obezitou a jinými zdravotními potížemi, které se stávají součástí jejich života.

Mezi další negativní jevy řadíme nadměrné využívání médií ve volném čase, které může vést až k závislosti. Způsobuje absenci sportovních a uměleckých činností. Spousta lidí využívá možnost navazovat kontakty pomocí chatování, neosobní konverzace přes internet. Tato „přátelství“ jsou však jen povrchní, nerozvíjejí se do hloubky, chybí zde osobní kontakt a zkušenosti s jeho navazováním. (Hofbauer 2004:137)

Podle výzkumu „Studenti a informační technologie“, který je uveřejněn na stránkách Českého statistického úřadu, se od roku 2003 zvýšil poměr uživatelů internetu. Zatímco v roce 2003 využívalo internet 31% mužů a 25% žen ve věku 16 let a více, v roce 2006 to bylo 44% mužů a 38% žen. Rok 2007 49% mužů a 42% žen, v roce 2008 už 58% mužů a 50% žen.

K čemu vlastně lidé ve věku 16 let a více nejčastěji využívají internet? Podle této studie je na prvním místě přijímání a posílání elektronické pošty, používání programů pro chatování, telefonování přes internet, návštěva diskusních fór, video-hovory pomocí webových kamery, psaní blogů.

Poměrně dosti studentů využívá internet za účelem získávání informací ke vzdělávání, informace o studiu a vzdělávacích kurzech, mnohem méně se jich přímo účastní online vzdělávacích kurzů.

V oblasti zábavy při využívání internetu je na prvním místě stahování, přehrávání hudby, filmů, poslouchání rádia, sledování televize, online hraní počítačových her a jejich stahování. (Studenti a informační technologie: on line)

V dnešní době se bez informačních technologií neobejdeme, je proto potřeba naučit se média využívat vhodným a přiměřeným způsobem, učit se v nich nacházet potřebné informace, pozitivní podněty k činnosti, kriticky hodnotit předložené informace, být aktivní a zároveň odolný proti manipulaci.

9. Shrnutí

Jak je možné vyčíst z předchozího textu, volný čas je nedílnou součástí života každého z nás, malými dětmi počínaje, seniory konče. Ovlivňuje náš život, pomáhá utvářet naši osobnost a zároveň celou naši společnost. Je velice důležité, abychom se naučili tento čas plnohodnotně využívat, vhodné je začít u malých dětí především působením vlastní rodiny. Jaké vzorce chování vidí děti u svých rodičů, těmi se pravděpodobně budou později samy řídit. U dětí je také potřeba citlivého vedení a ovlivňování způsobu trávení času. Měl by jim být poskytnut prostor pro spontánnost, seberealizaci, aktivitu, navozování nových sociálních kontaktů s vrstevníky.

Sdružování mladých do vrstevnických skupin je přirozená věc, je to oblíbený způsob trávení volného času. Do skupiny vstupují na základě svého svobodného rozhodnutí, vrstevníci pomáhají rozvíjet osobnost, sociální vztahy, překonávat sociální izolaci. Skupina by měla napomáhat k získávání pozitivních hodnot. Někdy se však stane, že se skupina začne chovat patologicky a delikventně.

Aby se předešlo nežádoucímu chování, je potřeba vést děti k hodnotnému využívání volného času. Zajímala jsem se o nabídky zájmových činností v Holicích a podle mého zjištění jsou možnosti celkem pestré. Vystává otázka, zda-li jsou uživatelé těchto služeb a jejich rodiče dostatečně informováni o možnostech navštěvovat kroužky. Cílem mé práce je na základě dotazníkového šetření zmapovat informovanost žáků o nabídkách zájmových činností a jaký druh volnočasových aktivit využívali.

10. Nabídka volnočasových aktivit v Holicích pro rok 2007/2008

V Holicích funguje několik organizací zajišťujících zájmové aktivity pro děti a mládež. Ty hlavní jsou zmíněny dále v textu. Informace o jejich nabídce jsem zjišťovala osobně při rozhovorech s vedoucími, případně s řediteli zařízení. Ohledně kroužků pod záštitou škol jsem se dotazovala zástupců ředitelů škol, kteří rozhodují o tom, jaké aktivity se pro žáky v daném školním roce otevřou. Měla jsem možnost nahlédnout i do docházkových archů.

Funguje zde spolupráce zejména sportovních organizací s Domem dětí a mládeže v Holicích (DDM), pod jehož záštitou jsou zřízeny kroužky. Tato spolupráce je výhodná pro všechny. DDM zajišťuje administrativu a nábor nových členů, sportovní organizace zabezpečí kvalifikované trenéry. Zajistit do příspěvkových organizací kvalifikované vyučující je kvůli nedostatku financí značný problém. Díky ochotě a obětavosti dobrovolníků, kteří spolupracují za symbolickou odměnu, je možné některé kroužky realizovat. Přesto celkové nabídky zájmových aktivit jsou na tak malé město bohaté.

Dům dětí a mládeže v Holicích

Navazuje na dlouholetou tradici organizace Dům pionýrů a mládeže, která byla založena v 60. letech. Pod názvem DDM funguje od roku 1990 jako příspěvková organizace. Zřizovatelem je město Holice. Jsou zde zaměstnáni tři pedagogičtí, jedna nepedagogická pracovnice a tři správní zaměstnanci a několik dobrovolníků. Doba trvání kroužků je od října do května.

Nabídka kroužků ve školním roce 2007/2008 byla poměrně pestrá. Sportovní kroužky jako volejbal, nohejbal, basketbal, fotbal, flórbal, posilování, cyklo kroužek, džezgymnastika, karate, aerobic, tenis, všesportovní kroužek. Dále dramatický kroužek, paličkování, vaření, rybaření, kulečník, hasiči, vzdělávací kroužky jako je anglický jazyk, německý jazyk, počítače, výtvarný kroužek. Všechny tyto zájmové činnosti jsou pro chlapce i dívky do patnácti let. Podle získaných informací z dokumentace o docházce, počet žáků navštěvujících tyto kroužky v loňském školním roce přesáhl 450.

Základní umělecká škola (ZUŠ)

Byla založena v roce 1952. Od roku 1994 působí jako příspěvková organizace s právní subjektivitou, jejím zřizovatelem je město Holice. Výuka probíhá od září do června. Nabízí tři okruhy uměleckých činností rozvíjející hudební, taneční a výtvarné nadání dětí. Děti se učí hry na nejrůznější hudební nástroje například klavír, kytara, housle, viola, flétna, klarinet, trubka, bicí. Dále se věnují hudební nauce a zpěvu. Ve výtvarném kroužku se vyučuje kresba, malba, grafika a prostorová tvorba. V loňském školním roce navštěvovalo ZUŠ 408 dětí ve věku od 5 do 18ti let. Podle slov pana ředitele věková skupina 11 – 15 let tvoří zhruba tři čtvrtiny z celkového počtu žáků. Výuku zajišťuje 20 kvalifikovaných učitelů.

Junák

Založen již v roce 1920. Během působení Junáku došlo několikrát k přerušení jeho činnosti z politických důvodů. Dnes navštěvuje oddíl zhruba 60 dětí ve věku od 9 do 15 let. Náplní schůzek jsou hry, vzdělávání v oblasti ekologie a přírody, zdravotní péče.

Taneční studio Hany Flekové

Vzniklo v roce 1992 a navázalo na dlouholetou tradici Tančklubu Holice založeného v roce 1957. Taneční studio navštěvuje 65 členů ve věku 5 – 21 let. Nabídka aktivit: pohybové průpravy, sportovní párový tanec, předtaneční výchova, dívčí taneční skupina moderního tance.

Každá škola zajišťuje pro své žáky kroužky po vyučování. Působí zde učitelé zaměstnaní na dané škole.

Základní škola Komenského zajišťuje pro dívky z II. stupně pěvecký sbor pod vedením Mgr. Blanky Málkové.

Základní škola Holubova nabízí jazykové kroužky – Anglický jazyk, Německý jazyk. Dále žurnalistický, výtvarný, dramatický kroužek a psaní na počítači.

Gymnázium Dr. Emila Holuba má v nabídce hudební kroužek, sportovní hry, Baltík – programování na počítači a výtvarný kroužek

11. Hypotézy

1. Chlapci ve svém volném čase tráví více času hraním her na počítači než dívky.
2. Dívky tráví více času na internetu chatováním a jiným druhem komunikace než chlapci.
3. Dívky častěji než chlapci navštěvují zájmové kroužky zaměřené na tanec.
4. Dívky více využívají možnost organizovaných volnočasových aktivit než chlapci
5. Výběr sportovních kroužků pro chlapce je větší než pro dívky, proto chlapci sportují více než dívky.

12. Metodologie

Jako technika sběru dat byl použit dotazník, především kvůli anonymitě. Respondenti byli žáci ve věku 11 až 15 let navštěvující školy v Holicích, konkrétně ZŠ Komenského, ZŠ Holubova a Gymnázium Dr. Emila Holuba. Dotazování proběhlo během vyučování za přítomnosti vyučujícího. Počet respondentů přesáhl sto žáků. Do vyhodnocení jsem použila 106 dotazníků.

13. Zpracování a vyhodnocení údajů

Celkový počet dotazníků 106

Z toho odpovídalo 56 dívek a 50 chlapců. Dotazování proběhlo na ZŠ Komenského v Holicích, kde vyplnilo dotazník 30 žáků navštěvujících 6. - 9. třídu. Dále na ZŠ Holubova v Holicích, počet respondentů zde byl 37 z toho 18 dívek a 19 chlapců.

Na víceletém Gymnáziu Dr. Emila Holuba v Holicích bylo dotázáno 39 studentů z nich 22 dívek a 17 chlapců.

U otevřených otázek, kde mohli žáci dopsat své odpovědi jsem vytvořila kategorie pro zjednodušení výpočtu. Například u otázky č. 3 e) jiné jsem odpovědi typu učím se, čtu si zařadila pod oblast vzdělávání. Do kategorie sport jsem zařadila odpovědi chodím na trénink, tancuji, hrajeme airsoft. Dívky do dotazníku psaly: starám se o své domácí mazlíčky, trávím čas u koní. Tyto odpovědi jsem zahrнула pod možnost zájem o zvířata. Otázka č. 7 pod možnost f) jiné jsou zahrnuty odpovědi typu vytvářím své internetové stránky, stahuji obrázky. V otázce č. 19 v kategorii jiné se objevovaly odpovědi jako kulečnick, rybaření, kroužek zaměřený na motorky a paintballový kroužek. Do možnosti sport byly zařazeny odpovědi týkající se tanečních kroužků.

Otázka č. 3 Co děláš ve svém volném čase, když přijdeš ze školy domů?

Tabulka č. 1

Co děláš ve svém volném čase?	Absolutní četnost			Relativní četnost dívky	Relativní četnost chlapci	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
	Dívky	Chlapci	Celkem	(%)	(%)	
a) Sleduji televizi	28	28	56	17,95	20,59	52,83
b) Trávím čas s kamarády	41	30	71	26,28	22,06	66,98
c) Hraji hry na PC	23	35	58	14,74	25,74	54,72
d) Pomáhám doma	24	28	52	15,38	20,59	49,06
e) Jiné						
Vzdělávání	16	4	20	10,26	2,94	18,87
Sport	9	8	17	5,77	5,88	16,04
Zájem o zvířata	12	0	12	7,69	0	11,32
Umělecká činnost	3	3	6	1,92	2,21	5,66
Celkem odpovědí	156	136	292	100	100	275,47
Dotazovaných	56	50	106			

Na otázku č. 3 odpovědělo 56 dívek a 50 chlapců. Nejvíce, tedy 26,28% dívek *tráví svůj čas s kamarády*, nejméně se zabývá *uměleckou činností* 1,92 % z dotazovaných dívek.

Chlapci nejčastěji tráví svůj volný čas *hraním her na počítači* 25,74% a nejméně se *zajímají o zvířata* (0%) a o *uměleckou činnost* (2,21%)

Je patrný rozdílný způsob trávení volného času u dívek a chlapců.

K otázce číslo 3. se pojí hypotéza č. 1. *Chlapci ve svém volném čase tráví více času hraním her na počítači než dívky.*

Z výše uvedené tabulky je patrné, že hraním her na počítači se zabývá 35 chlapců z 50 dotázaných, tedy více než polovina, zatím co u dívek je tato odpověď ve 23 případech z 56 dotázaných.

Otázka č. 4 Chodíš během školního týdne s kamarády ven?

Tabulka č. 2

Chodíš během školního týdne ven s kamarády?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
Ano	50	36	86	89,29	72	81,13
Ne	6	14	20	10,71	28	18,87
Celkem odpovědí	56	50	106	100	100	100
Dotázaných	56	50	106			

Na otázku č. 4 odpovědělo všech 106 respondentů, 89,29% (50 z 56) dívek uvedlo odpověď *ano*, u chlapců byla kladná odpověď v 72% (36 z 50). Více dotázaných dívek tráví svůj čas během školního týdne společně s vrstevníky a chodí společně ven.

Otázka č. 5 Pokud ano, napiš kde se scházíte a co společně podnikáte

Tabulka č. 3

Kde se scházíte?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
a) Veřejné prostranství	22	14	36	33,33	41,18	41,86
b) Doma	28	12	40	42,42	35,29	46,51
c) Restaurace, klub	6	2	8	9,09	5,88	9,30
d) Nemají určité místo	10	6	16	15,15	17,65	18,60
Celkem odpovědí	66	34	100	100	100	116,28
Celkem odpovědělo ano	50	36	86			

Kladně odpovědělo na otázku č. 5 50 dívek a 36 chlapců. Nejvíce odpovědí bylo uvedených u možnosti „*scházíme se doma*“ (42,42% dívek) a „*scházíme se na veřejných prostranstvích*“ (41,18% chlapců). Nejméně respondentů uvedlo možnost „*scházíme se v restauraci, klubu*“ tedy 9,09% dívek a 5,88% chlapců.

Tabulka č. 4

Co společně podnikáte?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
a) Sportují	12	22	34	16,00	51,16	39,53
b) povídají si	25	4	29	33,33	9,30	33,72
c) Jen tak jdou ven	26	12	38	34,67	27,91	44,19
d) Jiné	12	5	17	16	11,63	19,77
Celkem odpovědí	75	43	118	100	100	137,21
Celkem odpovědělo ano	50	36	86			

Na druhou část otázky č. 5 Co společně podnikáte odpovědělo nejvíce dívek „jen tak jdeme ven“ (34,67%). U chlapců převládala odpověď „společně sportujeme“, takto odpovědělo 51,16% chlapců. Nejmenší zastoupení měla u chlapců odpověď „povídáme si“ pouze 9,3 %, dívky nejméně označovaly možnost „jiné“ jen 16%.

Z této tabulky vyplývá, že více jak polovina chlapců se věnuje s kamarády sportu, zatímco dívky jdou jen tak ven a společně si povídají.

Otázka č. 6 Využíváš internet?

Tabulka č. 5

Využíváš internet?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
Ano	56	49	105	100,00	98	99,06
Ne	0	1	1	0,00	2	0,94
Celkem odpovědí	56	50	106	100	100	100
Dotázaných	56	50	106			

Na otázku č. 6 odpovědělo 106 respondentů. 100% dívek a 98% chlapců uvedlo odpověď ano. Téměř všichni respondenti využívají pravidelně internet.

Otázka č. 7 Pokud ano, k jakým účelům?

Tabulka č. 6

K jakým účelům používáš internet?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
a) Hry	31	35	66	13,66	21,74	62,26
b) Studijní účely	48	31	79	21,15	19,25	74,53
c) Sledování seriálů, filmů	30	26	56	13,22	16,15	52,83
d) Stahování hudby	55	32	87	24,23	19,88	82,08
e) Chatování	53	34	87	23,35	21,12	82,08
f) Jiný	10	3	13	4,41	1,86	12,26
Celkem odpovědí	227	161	388	100	100	366,04
Odpovědělo ano	56	49	105			

Nejvíce dívek (24,23%) uvedlo odpověď „*stahování hudby*“, u chlapců převládla odpověď „*hraní her*“ (21,74%). Nejméně využívají internet dívky i chlapci k „*jiným účelům*“. Do této odpovědi jsem zahrнула tvorba internetových stránek, online nakupování, návštěva funclubových stránek. Tuto možnost zvolilo 4,41% dívek a 1,86% chlapců. Další nejčastější odpovědi 23,3% dívek a 21,12% chlapců tráví čas na internetu „*chatováním a jiným druhem komunikace*“.

K otázce č. 7 se pojí hypotéza č. 2. *Dívky tráví více času na internetu chatováním a jiným druhem komunikace než chlapci.* Tato odpověď byla označena u 53 dívek z 56 dotázaných a u 34 chlapců ze 49 dotázaných.

Otázka č. 8 Jak jsi se dozvěděl(a) o nabídce volnočasových aktivit (kroužků) pro rok 2007/2008

Tabulka č. 7

Informovanost	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
a) Leták	30	21	51	40,54	38,18	48,11
b) Internet	5	4	9	6,76	7,27	8,49
c) Noviny	4	0	4	5,41	0,00	3,77
d) Kamarád	17	8	25	22,97	14,55	23,58
e) Již navštěvoval(a)	18	22	40	24,32	40,00	37,74
Celkem odpovědí	74	55	129	100	100	121,70
Celkem dotázaných	56	50	106			

Na otázku č. 8 odpovědělo všech 106 respondentů, nejvíce dívek uvedlo možnost „z letáku“ (40,54%), u chlapců převažovala odpověď „již jsem kroužek navštěvoval“ (40%). Nejméně dívek (5,41%) i chlapců (0%) se o nabídce dozvědělo z „Holických novin“.

Otázka č. 9 Navštěvoval(a) jsi v loňském školním roce ZUŠ Holice?

Tabulka č. 8

Navštěvoval jsi ZUŠ Holice?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
Ano	14	4	18	25	8	16,98
Ne	42	46	88	75	92	83,02
Celkem odpovědí	56	50	106	100	100	100
Dotázaných	56	50	106			

Na tuto otázku odpovědělo kladně pouze 14 dívek z 56 dotázaných a 4 chlapci z 50 dotázaných. Velice málo respondentů navštěvovalo ZUŠ Holice ve školním roce 2007/2008.

Otázka č. 10 Pokud ano, v jaké oblasti?

Tabulka č. 9

V jaké oblasti?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu repondentů (%)
a) Hudební	10	3	13	62,5	75	72,22
b) Taneční	3	0	3	18,75	0	16,67
c) Výtvarná	3	1	4	18,75	25	22,22
Celkem odpovědí	16	4	20	100	100	111,11
Odpovědělo ano	14	4	18			

Z kladných 14 odpovědí u dívek a 4 u chlapců, zvolilo 62,5% (10) dívek a 75% (3) chlapců možnost „hudební oblast“. Nejméně chlapců 0% zvolilo možnost „taneční oblast“ u dívek byly odpovědi na možnost „taneční oblast“ a „výtvarná oblast“ vyrovnané tedy 18,75%.

Otázka č. 11 Pokud ne, proč?

Tabulka č. 10

Pokud ne, důvod	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
a) Nemám nadání	16	32	48	38,1	68,09	54,55
b) Neseznámen	23	15	38	54,76	31,91	43,18
c) Finanční	3	0	3	7,14	0	3,41
Celkem odpovědí	42	47	89	100	100	101,14
Odpovědělo ne	42	46	88			

Ze záporných odpovědí na otázku č. 9 zvolilo 54,76% dívek možnost „s nabídkou jsem nebyla seznámena“ 68% chlapců uvedlo jako důvod „nemám nadání“. Nejméně dívek (7,1%) i chlapců (0%) zvolilo možnost „finanční důvody“.

Otázka č. 12 Víš o Junáku Holice?

Tabulka č. 11

Znáš Junák Holice?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
Ano	31	16	47	55,36	32	44,34
Ne	25	34	59	44,64	68	55,66
Celkem odpovědí	56	50	106	100	100	100
Dotázaných	56	50	106			

Na otázku č. 12 odpovědělo všech 56 dívek a 50 chlapců, kladně odpovědělo 55,36% dívek a 32% chlapců. Informovanost dívek ohledně organizace Junák Holice je větší než u chlapců.

Otázka č. 13 Navštěvoval(a) jsi v loňském školním roce Taneční studio Hany Flekové?

Tabulka č. 12

Navštěvoval jsi Tančklub?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
Ano	6	0	6	10,71	0	5,66
Ne	50	50	100	89,29	100	94,34
Celkem odpovědí	56	50	106	100	100	100
Dotázaných	56	50	106			

Na otázku č.13 uvedlo 89,29% dívek a 100% chlapců zápornou odpověď. Pouze 6 dívek z dotazovaných 56 navštěvovalo Taneční studio Hany Flekové.

K otázce č. 13 a č. 10 se pojí hypotéza č. 3. *Dívky častěji než chlapci navštěvují zájmové kroužky zaměřené na tanec.* Na tyto otázky odpovědělo 9 dívek kladně ale chlapec žádný.

Otázka č. 14 Navštěvoval(a) jsi v loňském školním roce kroužky od DDM Holice?

Tabulka č. 13

Navštěvoval jsi DDM?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
Ano	14	30	44	25	60	41,51
Ne	42	20	62	75	40	58,49
Celkem odpovědí	56	50	106	100	100	100
Dotázaných	56	50	106			

Na tuto otázku uvedlo 75% dívek a 40% chlapců odpověď „ne“ Tedy pouze 14 dívek z dotazovaných 56 a 30 chlapců z 50 dotázaných navštěvovalo DDM.

Otázka č. 15 Pokud ano, v jaké oblasti?

Tabulka č. 14

V jaké oblasti?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu repondentů (%)
a) Sport	8	27	35	50	75	79,55
b) Vzdělávací	1	2	3	6,25	5,56	6,82
c) Jiné	7	7	14	43,75	19,44	31,82
Celkem odpovědí	16	36	52	100	100	118,18
Odpovědělo ano	14	30	44			

Z kladných odpovědí na otázku č. 14 uvedlo 50% dívek a 75% chlapců možnost v otázce č. 15. „sport“. Nejméně dívek (6,25%) i chlapců (5,56%) zvolili „vzdělávací oblast“

Otázka č. 16 Pokud ne, proč?

Tabulka č. 15

Pokud ne, důvod	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu repondentů (%)
a) Nevybral(a) jsem si	25	9	34	58,14	40,91	54,84
b) Neseznámen(a) s nabídkou	10	4	14	23,26	18,18	22,58
c) Finanční důvody	0	1	1	0	4,55	1,61
d) Nebaví mě navštěvovat kroužky	8	8	16	18,60	36,36	25,81
Celkem odpovědí	43	22	65	100	100	104,84
Odpovědělo ne	42	20	62			

Z respondentů, kteří v otázce č. 14 uvedli možnost „ne“ (42 dívek a 20 chlapců) odpovídali v otázce č. 16 takto: 58,14 % dívek a 40,91% chlapců si „*nevybralo z nabídky*“, nejméně dívek (0%) i chlapců (4,55%) zvolilo možnost „*finanční důvody*“

Otázka č. 17 Navštěvoval(a) jsi v loňském roce kroužky, které zajišťovala vaše škola?

Tabulka č. 16

Navštěvoval(a) jsi loni kroužky od školy?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
Ano	17	12	29	30,36	24	27,36
Ne	39	38	77	69,64	76	72,64
Celkem odpovědí	56	50	106	100	100	100
Dotázaných	56	50	106			

Na otázku č. 17 uvedlo 69,64% dívek a 76% chlapců zápornou odpověď. Tedy pouze 17 dívek a 12 chlapců navštěvovalo kroužky, které zajišťovala jejich škola.

Otázka č. 18 Pokud ano, který?

Tabulka č. 17

Jaký kroužek?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
a) Sport	10	5	15	52,63	38,46	51,72
b) Vzdělávací	3	4	7	15,79	30,77	24,14
c) Umělecký	6	4	10	31,58	30,77	34,48
Celkem odpovědí	19	13	32	100	100	110,34
Odpovědělo ano	17	12	29			

Z kladných odpovědí respondentů na otázku č. 17 uvedlo 52,63% dívek a 38,46% chlapců možnost „sport“ nejméně dívek (15,79%) navštěvovalo kroužky ve „vzdělávací oblasti“. U chlapců byla návštěvnost „vzdělávacích“ a „uměleckých“ kroužků vyrovnána tedy (30,77%).

Otázka č. 19 Napiš jaký kroužek bys rád(a) navštěvoval(a), pokud bys měl(a) možnost.

Tabulka č. 18

Z jaké oblasti by sis vybral kroužek?	Dívky	Chlapci	Celkem	Relativní četnost dívky (%)	Relativní četnost chlapci (%)	Relativní četnost z počtu respondentů (%)
a) Umělecký	11	2	13	22,45	6,25	16,05
b) Sport	37	16	53	75,51	50	65,43
c) Vzdělávací	1	3	4	2,04	9,38	4,94
d) Jiné	0	11	11	0	34,38	13,58
Celkem odpovědí	49	32	81	100	100	100
Odpovědělo	49	32	81			

Pro zjednodušení jsem možnosti, které žáci uvedli v dotaznících, roztřídila do čtyř skupin: umělecké, sportovní, vzdělávací a jiné. Nejvíce dívek (75%) i chlapců (50%) uvedlo oblast „sport“, nejméně dívek 0% označilo možnost „jiné“ u chlapců 6,25% nejméně v „umělecké“ oblasti.

K otázkám č. 9, 13, 14 a 17 se vztahuje hypotéza č. 4. *Dívky více využívají možnost organizovaných volnočasových aktivit než chlapci.* V celkovém součtu odpovědí u dívek na tyto otázky dojdeme k počtu 51 dívek. Zatímco u chlapců k součtu 46.

Hypotéza č. 5. *Výběr sportovních kroužků pro chlapce je větší než pro dívky, proto chlapci sportují více než dívky.* K této hypotéze se vztahují otázky č. 15 a 18. počet chlapců navštěvující sportovní kroužky je v součtu 32 zatímco dívek jen 18.

14. Závěr

Ve své bakalářské práci se věnuji tématu volnočasové aktivity mladistvých ve věku 11 – 15 let ve městě Holice, kteří navštěvují tamější základní školy a víceleté gymnázium. Pro nastínění problematiky byl nejprve definován pojem volný čas na základě použité literatury. Dále byla zmíněna funkce volného času a faktory ovlivňující vztah dětí a mladých k volnému času. Z této kapitoly je patrné, že hlavní a důležitou roli při formování postojů k zájmovým aktivitám hraje vlastní rodina. V části o sdružování dětí a mládeže je patrná přirozenost tohoto jednání, potřeba navazovat neformální mezilidské vztahy a kontakty. Příslušnost ke skupině přináší jejím členům pocit bezpečí, zázemí, přispívá k socializaci jedinců. Problém nastává, pokud se členové skupiny začnou chovat patologicky. V kapitole média a komunikace je zmíněno, jak v současné době masové rozšíření moderní technologie zasahuje do života každého z nás.

V rámci empirického výzkumu jsem zjistila, že nabídka zájmových aktivit v Holicích je poměrně bohatá, zejména ve sportovní oblasti. Podle výsledků dotazníkového šetření se sportu věnují zejména chlapci, dívky převažují v umělecké oblasti. Jedním z cílů výzkumu bylo zjistit informovanost žáků o možnostech trávení volného času. Pouze 10 dívek ze 42 dotázaných a 4 chlapci z 20 uvedli, že s nabídkou DDM nebyli seznámeni. Což potvrzuje, že informovanost byla dostatečná. Zajímavé bylo i zjištění, že 8 dívek i 8 chlapců odpovědělo možnost nebaví mě navštěvovat kroužky. Je to jeden z důvodů, proč někteří nenavštěvují zájmové aktivity i když mají možnost.

Dívky tráví svůj volný čas během školního týdne s kamarádkami, většinou se schází u sebe nebo u kamarádky doma, chodí společně ven a povídají si. Chlapci převážně tráví svůj volný čas během školního týdne na počítači, hraním her. Se svými kamarády chodí ven, schází se na veřejném prostranství a nejčastěji společně sportují.

Velice málo dotazovaných uvedlo, že navštěvují ZUŠ Holice, jako důvod dívky nejčastěji uváděly, že neměly možnost se s nabídkou seznámit, zatímco chlapci uváděli jako hlavní důvod nedostatek nadání. Informovanost ohledně Junáku Holice byla u chlapců poměrně nízká, zato dívky odpovídaly častěji, že o Junáku vědí. Pouze 6 dívek navštěvovalo Taneční studio Hany Flekové, z dotazovaných chlapců žádný.

Dům dětí a mládeže navštěvovalo 30 dotázaných chlapců a pouze 14 dívek. Dívky jako důvod, proč nenavštěvovaly tuto organizaci uvedly možnost „nevybrala jsem si

z nabídky“. Návštěvnost kroužků, které zajišťovala škola pro své žáky, byla 17 dívek a 12 chlapců ze všech dotázaných. U obou pohlaví v otázce, jaký kroužek by navštěvovali, pokud by měli možnost, převládla odpověď sportovní.

Jak vyplývá z vyhodnocení údajů, bylo by vhodné rozšířit nabídku zájmových činností pro dívky. Postrádají zejména sportovní aktivity. Zvýšit informovanost mezi žáky ohledně organizací Junák Holice a Taneční studia HF. ZUŠ Holice není určena široké veřejnosti žáků, své členy si vybírá mezi malými dětmi a hledá především talenty, které se snaží vhodným způsobem rozvíjet.

15. Přílohy

Dotazník

Vážení studenti, žádám vás o vyplnění tohoto dotazníku, dotazování je anonymní, výsledky budou použity a zpracovány pouze do mé bakalářské práce. Předem děkuji za vaše odpovědi.

Petra Drahošová

Pokyny k vyplňování:

U uzavřených otázek (otázky s nabízenými možnostmi odpovědí) zvolenou možnost zakroužkujte nebo jinak označte. V případě otevřených otázek dopište odpověď.

- 1) Pohlaví Chlapec Dívka
- 2) Škola
- 3) Co děláš ve svém volném čase, když přijdeš ze školy domů? (lze označit i více odpovědí)
 - a) Sleduji televizi
 - b) Trávím čas s kamarády
 - c) Hraji hry na počítači
 - d) Pomáhám doma rodičům
 - e) Jiná možnost.....
- 4) Chodíš během školního týdne s kamarády ven? Ano Ne
- 5) Pokud ano, napiš stručně, kde se scházíte a co společně podnikáte.
.....
.....
- 6) Využíváš internet? Ano Ne
- 7) Pokud ano, k jakým účelům?
 - a) Hraní her
 - b) Ke studijním účelům
 - c) Sledování seriálů, filmů
 - d) Stahování hudby
 - e) Chatování (icq, skype), jiný druh komunikace
 - f) Jiný – vypiš
- 8) Jak jsi se dozvěděl(a) o nabídce volnočasových aktivit (kroužků) pro rok 2007/2008?
 - a) Z letáku
 - b) Na internetu
 - c) Z nabídky v Holických novinách
 - d) Od kamaráda
 - e) Již jsem kroužek navštěvoval(a)
- 9) Navštěvoval(a) jsi v loňském školním roce ZUŠ Holice? Ano Ne

- 10) Pokud ano, v jaké oblasti?
- a) Hudební
 - b) Taneční
 - c) Výtvarné
- 11) Pokud ne, proč?
- a) Nemám nadání
 - b) S nabídkou jsem nebyl(a) seznámen(a)
 - c) Finanční důvody
- 12) Víš o Junáku Holice? Ano Ne
- 13) Navštěvoval(a) jsi v loňském školním roce Taneční studio Hany Flekové?
- Ano Ne
- 14) Navštěvoval(a) jsi v loňském roce kroužky od DDM Holice? Ano Ne
- 15) Pokud ano, v jaké oblasti?
- a) Sport
 - b) Vzdělávací (jazykové kroužky, počítače)
 - c) Jiné
- 16) Pokud ne, proč?
- a) Nevybral(a) jsem si z nabídky
 - b) S nabídkou jsem nebyl(a) seznámen(a)
 - c) Finanční důvody
 - d) Nebaví mě navštěvovat kroužky
- 17) Navštěvoval(a) jsi v loňském roce kroužky, které zajišťovala vaše škola?
- Ano Ne
- 18) Pokud ano, napiš který
- 19) Napiš jaký kroužek bys rád(a) navštěvoval(a), pokud bys měl(a) možnost
-

16. Použitá literatura

Disman, Miroslav : Jak se vyrábí sociologická znalost, Karolinum 2000

Hájek, Bedřich a kol.: Pedagogické ovlivňování volného času, Portál 2008

Hofbauer, Břetislav : Děti, mládež a volný čas, Portál 2004

Matoušek, O, Kroftová, A : Mládež a delikvence, Portál, Praha 1998

Pávková, J. a kol. : Pedagogika volného času, Portál, Praha 1999

Studie Studenti a informační technologie dostupná na :

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/studenti_a_informacni_technologie

Vágnerová, Marie : Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání, Karolinum 2005

Velký sociologický slovník, Karolinum 1996